

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش‌های سیاسی

نشست پژوهشی؛

بررسی حمایت‌های دولتی در

خودکفایی گندم

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

- وب‌سایت خبرگزاری صدا و سیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: علی قنبری شیرسوار

- ❖ با توجه به رشد روزافزون جمعیت و افزایش قیمت گندم در بازار بین‌المللی اهمیت دستیابی به خودکفایی با این محصول استراتژیک، روز به روز افزایش بیشتری پیدا می‌کند.
- ❖ نزدیک به 38 درصد انرژی و 46 درصد پروتئین مصرفی، افراد جامعه از گندم تامین می‌شود.
- ❖ سال گذشته (1397) 13,3 میلیون تن گندم در کشور تولید و 9,5 میلیون تن گندم خوراکی و 530 هزار تن گندم بذری از کشاورزان خریداری و ذخیره شد. و امسال با توجه به بارندگی‌های مناسب و نقش آن در تولید گندم پیش‌بینی می‌شود 14,5 میلیون تن گندم برداشت شود.
- ❖ قیمت پایه تضمینی خرید گندم نان با افت 3 درصد مفید و یک درصد غیرمفید 1,700 تومان و خرید گندم دوروم با همین افت پایه 1,770 تومان تعیین و خریداری می‌شود که در گندم نان افزایش 31 درصد و در گندم دوروم افزایش 33 درصدی نسبت به سال قبل مشاهده می‌شود.
- ❖ خودکفایی در تولید گندم امسال (1398) برای چهارمین سال تکرار می‌شود.
- ❖ متوسط مصرف سرانه گندم دنیا نزدیک به 65 کیلوگرم به ازای هر نفر و در ایران 165 کیلوگرم است.
- ❖ امسال بخاطر بارندگی خوبی که شد تقریباً 2 تا 2/5 میلیون متر مکعب صرفه جویی در مصرف آب برای کشت گندم انجام گرفت و بیشتر کشت گندم آبی و دیم ما از آب باران استفاده کرده‌اند.
- ❖ در رابطه با گندم یک برنامه 12 ساله جامع و کامل که از سال 1393 شروع و تا پایان برنامه هفتم (سال 1405) ادامه دارد.
- ❖ کشورهای عمده صادرکننده گندم اتحادیه اروپا، آمریکا، استرالیا، کانادا، آرژانتین و اخیراً

□ مقدمه و طرح مسئله

گندم به عنوان یکی از اصلی‌ترین مواد غذایی بشر و مهم‌ترین محصول زراعی و ماده غذایی در اکثر کشورها، از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. با توجه به رشد روزافزون جمعیت و افزایش قیمت این کالا در بازار بین‌المللی اهمیت دستیابی به خودکفایی با این محصول استراتژیک، روز به روز افزایش بیشتری پیدا می‌کند.

در ایران مانند بسیاری از کشورهای جهان، نان حاصله از گندم مهم‌ترین ماده غذایی روزانه مردم را تشکیل می‌دهد و نقش عمده‌ای در تأمین انرژی و پروتئین مورد نیاز بدن به عهده دارد. نان گندم یکی از ضروری‌ترین مواد غذایی و قوت اصلی اکثریت عظیمی از مردم کشورمان را تشکیل می‌دهد. بر طبق آمار مختلف متوسط سهم مصرف نان در کل انرژی مورد احتیاج حدود ۴۰ درصد می‌باشد. به دلیل محتوای بسیار زیاد دانه از مواد پروتئینی و هیدرات کربن و نیز نسبت میان آنها که برای انسان بسیار عالی و مفید می‌باشد، امکان نگهداری دانه به مدت طولانی و حمل آنها به مسافت‌های خیلی زیاد بدون اینکه تغییراتی در آنها بوجود بیاید، میسر است و همچنین امکان کشت موفق آن در شرایط آب و هوای کاملاً متفاوت (سرد و معتدل، خشک و گرم و...) و تا ارتفاعات خیلی بالا در پرو تا ارتفاعات ۴۰۰ متری کشت می‌گردد.

تأمین امنیت غذایی یکی از راهبردی‌ترین برنامه‌های دولت ایران می‌باشد و این امر مهم با اقدامات هوشمندانه وزارت جهاد کشاورزی محقق می‌شود. در سال‌های گذشته این اقدامات منجر به افزایش سطح تولید محصولات کشاورزی از ۹۷ میلیون تن در سال ۱۳۹۲ به بیش از ۱۲۰ میلیون تن در سال ۱۳۹۷ گردید که در سال‌های اخیر بی‌سابقه بوده و شایسته تقدیر است.

گندم از جمله محصولاتی بود که با اقدامات وزارت جهاد کشاورزی طی این مدت، خودکفایی در تولید آن حاصل گردید و در نتیجه، نیاز کشور به این محصول راهبردی مرتفع شد. امسال هم بدلیل بارندگی خوب و ارتقای بهره‌وری، تولید و خرید گندم ۱۰ تا ۱۵ درصد نسبت به پارسال بیشتر شده و خودکفایی در تولید گندم امسال برای چهارمین سال تکرار می‌شود.

در همین راستا، گروه اقتصاد پژوهش خبری در ادامه سلسله نشست‌های کارشناسی خود به بررسی عملکرد وزارت جهاد کشاورزی ایران در خصوص خودکفایی گندم، سیاست‌ها و برنامه‌های خودکفایی گندم، خرید تضمینی و مشکلات و چالش‌های آن و قاچاق گندم به کشورهای دیگر، مورخ 98/03/12 با حضور آقایان اسماعیل اسفندیاری پور، مشاور وزیر و مجری طرح گندم وزارت جهاد کشاورزی و آقای سیدعلی محقق، رئیس مرکز روابط عمومی و اطلاع رسانی وزارت جهاد کشاورزی کشور اختصاص داده است.

□ مشخصات گیاه‌شناسی گندم

گندم گیاهی است یک‌ساله، تک لپه و از خانواده گندمیان *gramineae* و از جنس تریتیکم *triticum* که دارای گونه‌های بسیار زیاد وحشی و اهلی است. نمونه‌های وحشی آن غالباً به صورت علف هرز خودنمایی کرده و مزاحم کشت و کار می‌گردند. گندم مانند هر گیاه دیگری دارای ریشه، ساقه، برگ، گل و دانه می‌باشد.

□ اهمیت اقتصادی گندم

گندم معمولی در محدوده وسیعی از شرایط آب و هوایی جهان رشد می‌کند و در حقیقت این گیاه سازگارترین گونه‌های غلات است. زمین‌های زیادی در سرتاسر جهان در مقایسه با سایر گیاهان زراعی، به کشت آن اختصاص داده شده است، زیرا گندم غذای اصلی انسان است که به طور مستقیم مورد مصرف قرار می‌گیرد. به این ترتیب سطح کشت و تولید جهانی آن از سایر محصولات بیشتر است. گندم منبع اصلی کربوهیدرات غذای انسان را تشکیل داده و از لحاظ تهیه نان و ارزش نانوائی، آرد هیچ یک از غلات به پای آرد گندم نمی‌رسد. به خاطر داشتن بافت همبندی گلوتن گندم، خاصیت نانوائی آن دارای ارزش بسیار بالایی است.

کیفیت گلوتن گندم بستگی به ژنوتیپ گندم‌ها دارد و همین صفت است که آرد گندم را ممتاز می‌نماید. بر خلاف هر غله دیگری، گلوتن گندم قادر است ور آمدن خمیر را از طریق تشکیل سلول‌های کوچک گاز و نگهداشتن گاز کربنیک تشکیل شده در اثر تخمیر، به انجام برساند. هر چند گندم از نظر بعضی از اسیدهای آمینه بخصوص لایسین فقیر است، ولی جزء بهترین غذاها به شمار می‌رود. نشاسته گندم به سادگی هضم می‌شود، زیرا دارای مقدار زیادی پروتئین می‌باشد. دانه گندم حاوی بسیاری مواد معدنی، ویتامین‌ها و چربی‌ها است.

گندم بر اساس ویژگی‌های مختلف بذرها طبقه بندی می‌شوند. کاربرد آن‌ها بر همین اساس است. گندم‌های نرم بهاره یا پاییزه برای مصرف در صنایع بیسکویت سازی، شیرینی‌پزی و کیک‌پزی و از گندم‌های سخت پاییزه و بهاره بیشتر در صنایع پخت نان استفاده می‌شود.

گندم در صنایع غذایی (نان، بیسکویت، کیک، پاستا، ماکارونی) و همچنین در صنعت (برای کاغذ سازی، چسب سازی و در تهیه پودر لباسشویی) و از کاه و سبوس آن به عنوان خوراک دام (از افزودنی‌های اصلی در دامپروری) استفاده می‌شود.

□ کشت و کار جهانی گندم

گندم بیشتر از هر محصول دیگری در دنیا و به طور متوسط در هر سال تقریباً در 220 میلیون هکتار کشت می‌شود و نزدیک به 750 میلیون تن در نقاط مختلف (تقریباً تمام کشورها) تولید می‌شود. در کنار برنج قوت غالب اکثر مردم جهان را تشکیل می‌دهد. بر اساس آمار فائو، کشورهای چین، هند، ایالت متحده آمریکا، روسیه، فرانسه و کانادا از تولید کنندگان عمده گندم در جهان هستند.

کشورهای عمده صادر کننده گندم اتحادیه اروپا، آمریکا، استرالیا، کانادا، آرژانتین و اخیراً روسیه هم با 26 میلیون هکتار کشت و 85 تا 90 میلیون تن تولید در گروه چرخه صادرکنندگان اصلی گندم هستند.

□ خرید تضمینی گندم

گندم غذای اصلی مردم ایران بوده و از جمله وظایف مهم و قانونی دولت در بخش کشاورزی، خرید تضمینی محصولات اساسی غذایی است که تاثیر بسزایی در زندگی و سفره مردم دارند.

قیمت پایه تضمینی خرید گندم نان با افت 3 درصد مفید و یک درصد غیرمفید 1,700 تومان و خرید گندم دوروم با همین افت پایه 1,770 تومان تعیین و خریداری می شود که در گندم نان افزایش 31 درصد و در گندم دوروم افزایش 33 درصدی نسبت به سال قبل داریم.

سال گذشته 13,3 میلیون تن گندم در کشور تولید و 9,5 میلیون تن گندم خوراکی و 530 هزار تن گندم بذری از کشاورزان خریداری و ذخیره شد. و امسال با توجه به بارندگی های مناسب و نقش آن در تولید گندم پیش بینی می شود 14,5 میلیون تن گندم برداشت شود که دولت آماده خرید گندم مازاد از کشاورزان است.

برداشت گندم از اسفندماه سال قبل در برخی از نقاط کشور، آغاز شده است و تا شهریورماه ادامه خواهد داشت و تاکنون 2 میلیون و 200 هزار تن گندم از کشاورزان خریداری شده است. مناطق گرم و خشک در روزهای پایانی برداشت گندم هستند برداشت گندم در استان های معتدل همچون گلستان نیز اخیراً شروع شده است و بیش از 88 درصد مبالغ گندم خریداری شده در سال جاری پرداخت شده است و استان های با اقلیم سرد نیز برداشت گندم را از ابتدای تیرماه آغاز خواهند کرد.

استانهایی که بیشترین خرید گندم را داشته اند؛ استان خوزستان با یک میلیون 270 هزار تن خرید تا این تاریخ

نسبت به یک میلیون 135 هزار تن سال گذشته 20 درصد افزایش خرید داشته است. علاوه بر سیلی که اتفاق افتاد

و سایر استان ها هم در گردونه خرید هستند که روزهای آتی روند خرید گندم به دلیل استانهای دیگر که در گردونه خرید قرار می گیرند خرید بیشتری صورت می گیرد.

البته سازمان برنامه و بودجه باید هر ساله نرخ خرید تضمینی محصولات کشاورزی از جمله گندم را از ابتدای فصل پاییز در مهرماه اعلام کند اما در سال جاری با چند ماه تاخیر انجام گرفت. ادامه این روند می تواند آثار نامناسبی بر میزان تولید گندم و کاهش رغبت کشاورزان برای کاشت محصول اساسی داشته باشد و وضعیت خودکفایی تولید گندم را در معرض تهدید قرار دهد.

□ میزان کشت گندم ایران

گندم از نظر تولید و سطح زیر کشت مهمترین محصول کشاورزی ایران است و افزایش محصول آن روز به روز مورد توجه قرار گرفته و از نظر اقتصادی و تامین غذای اصلی از اهمیت بسیاری برخوردار می‌باشد.

ایران چهار اقلیم دارد و در هر چهار اقلیم گندم کشت می‌شود و این مسئله کمک می‌کند تمام گونه‌های گندمی که در دنیا کشت می‌شود در داخل کشور قابل کشت و تولید باشد. تمام تقاضای بخش صنایع، صنعت و مشتقاتی که از گندم استفاده می‌شود در کشور قابل تولید است. تمام استان‌های کشور گندم تولید می‌شود البته در بعضی از استانها مثل گیلان و مازندران کمتر کشت می‌شود و در این استانها بیشتر با محوریت کشت برنج است.

سطح کشت گندم آبی کشور در 35 سال گذشته متوسط 2 میلیون 300 هزار هکتار بود و بالاترین سطح کشت

در سال زراعی 85 و 86 به میزان 2 میلیون 700 هزار هکتار بود و سطح کشت گندم دیم کشور چیزی حدود 4

میلیون هکتار است که بخش زیادی مربوط به اقلیم سرد است و یا در فصولی است که گندم آب زیاد نیاز ندارد.

در کل میانگین سطح زیر کشت کشور در 36 سال گذشته 6 میلیون 223 هزار هکتار است که میزان بارندگی هم

در 36 سال گذشته تقریباً 240 میلیمتر بود و این بارندگی از سال 90 به 220 میلیمتر رسید و متوسط بارندگی

کشور تقریباً 20 میلیمتر کاهش پیدا کرده است.

سال 86 سطح کشت گندم ما 7 میلیون و 222 هزار هکتار بود سطح کشت در این پنج سال گذشته 5 میلیون و

700 هزار هکتار شد و نزدیک به یک میلیون هکتار کاهش پیدا کرده است و بخشی مربوط به محدودیت آب و

بخشی مربوط به سایر زراعت‌ها است که اقتصادی‌تر است. اگر دولت در بخش قیمت گندم زیاد حساسیت خرج دهد ممکن است بخشی از گندمکاران به بخش‌های دیگر رجوع کنند.

بسیاری از استانهای مهم تولید کننده گندم آبی ما با آب سبز تولید انجام می‌دهند مثل استان گلستان که بیشتر

از آب باران استفاده می‌کند و نهایت یکی یا دوبار برای تشکیل دانه‌بندی از آب چاه استفاده می‌کنند حتی در استان

خوزستان که منطقه خشک است فقط برای سبز کردن نیاز به آبیاری دارند و بقیه از آب باران مصرف می‌کنند.

امسال بخاطر بارندگی خوبی که شد تقریباً 2 تا 2/5 میلیون متر مکعب صرفه جویی در مصرف آب برای کشت

گندم انجام گرفت و بیشتر کشت گندم آبی و دیم ما از آب باران استفاده کرده‌اند.

□ مصرف سرانه گندم

گندم اهمیت زیادی برای کشور دارد و نزدیک به 38 درصد انرژی و 46 درصد پروتئین مصرف افراد جامعه از گندم تامین می‌شود و مصرف سرانه گندم در کشورها متفاوت است و بستگی به ذائقه و شرایطی دارد که بر مردم آن کشور حاکم است. مثلاً در کشورهای آسیای جنوبی شرقی مصرف سرانه برنج خیلی بیشتر است به همین خاطر اکولوژی و کشت و کار برنج در آنجا خیلی بیشتر است و ذائقه آنها با برنج بیشتر منطبق هست. البته در بعضی از استانهای کشور مثل گیلان و مازندران در گذشته دور ذائقه مردم به برنج خیلی زیاد بود و در حال حاضر این شرایط یک مقدار تغییر کرده است.

بیشترین مصرف سرانه مردم در کشورهای غرب آسیا و آسیای مرکزی مثل قزاقستان، پاکستان، مصر، ایران و کشورهای عربی بیشترین مصرف سرانه گندم را دارا هستند و مصر هم خودش یکی از بزرگترین وارد کننده گندم بخاطر ذائقه مردم هست. مصرف سرانه گندم که می‌گویند مجموعه موضوعات بذر کشت، صنعت و خوراکی انسان و همه اینها را در نظر گرفته می‌شود.

متوسط مصرف سرانه گندم دنیا نزدیک به 65 کیلوگرم به ازای هر نفر و در ایران 165 کیلوگرم است.

□ قاچاق گندم از ایران به عراق

بررسی قیمت گندم در مرز عراق نیز نشان می‌دهد، باتوجه به شرایط ویژه این کشور در حل بحران‌های نظامی و وضع نامناسب تولید گندم در این کشور قیمت گندم حدود 472 دلار برای هر تن است. بنابراین قیمت هر کیلوگرم گندم در کشور همسایه ایران با توجه به شرایط نرخ ارز و مبنا قرار دادن نرخ فعلی ارز در سامانه نیما (۸۵۰۰ هزار تومان) حدود 4 هزار تومان تعیین شده است. مسلماً تفاوت قیمت گندم در دوسوی مرز ایران و عراق منجر به قاچاق گندم از ایران به کشورهای همسایه خواهد شد. ولی با توجه به ممنوع بودن صادرات گندم و آرد، درباره قاچاق گندم و آرد نگرانی وجود ندارد و مبادلات مرزی به طور محدود همیشه انجام گرفته و نگرانی در مورد قاچاق خوراک دام و طیور است. تولید به اندازه‌ای است که برآورد مبادلات مرزی ۳۰۰ تا ۴۰۰ هزار تنی گندم و آرد نمی‌تواند نگرانی ایجاد کند.

□ طرح و برنامه‌های خودکفایی گندم کشور

دستیابی به خودکفایی اقتصادی در زمینه محصولات کشاورزی از جمله خواست‌های همه مردم و دولتمردان ایران است. این تمایل در مورد محصولات راهبردی نظیر گندم، که ماده غذایی اصلی ایرانیان است به مراتب بیشتر احساس می‌شود.

در رابطه با گندم یک برنامه 12 ساله جامع و کامل طراحی شده که از سال 1393 شروع و تا پایان برنامه هفتم (سال 1405) ادامه دارد و به تمام موضوعات سطح زیرکشت، تولید، صادرات، واردات، جمعیت، مصرف سرانه و درصد خوداتکایی و تقاضایی که در سایر بخش‌ها برای مصارف گندم کشور وجود دارد پرداخته شده است و براساس آن برنامه هر ساله یک برنامه سالانه تهیه می‌کنیم که جزء برنامه‌های سنواتی است. در طرح گندم رویکرد صادراتی گندم وجود ندارد و اولویت تامین نیاز داخلی است و اگر منابع بیشتری مثل آب، خاک باشد به سایر کشت‌های دیگری که مورد نیاز کشور است اختصاص می‌دهند. برای پایداری کشت گندم نیاز به کشت بعضی محصولات دیگر هم هست که از نظر ارزبری مفید است. مثلاً برای دانه‌های روغنی نسبت به گندم حتی سال 91 که 7 میلیون تن گندم واردات داشتیم میزان ارزبری برخی دانه‌های روغنی و روغن خیلی بیشتر بود.

غیر از برنامه 12 ساله برای گندم چهار برنامه پشتیبان هم طراحی شده است که شامل بذر، کود، کشاورزی حفاظتی، مکانیزاسیون و ماشین‌آلات که اینها برنامه اصلی را حمایت می‌کنند.

در شروع برنامه گندم، متوسط میانگین 3 ساله 90 تا 92 را مبنا قرار دادند و درصد خود اتکایی در گندم تقریباً 67 تا 68 درصد بود که عملاً نیاز داخلی کشور از تولید تامین نمی‌شد و بقیه را از طریق واردات تامین می‌کردند.

در سال 91 چیزی حدود 6 میلیون 771 هزار تن و نزدیک به 2/6 میلیارد دلار صرف واردات گندم شد و قیمت تمام شده گندم به ازای هر تن چیزی نزدیک به 385 دلار بود. و در سال 93 که طرح را تهیه کردند چیزی نزدیک

به 9 میلیون و 300 هزار تن تولید گندم بود و در آن 3 سال 90 تا 92 متوسط 8 میلیون 900 هزار تن و 4

میلیون 80 هزار تن واردات گندم داشتیم و در 5 سال اخیر چیزی نزدیک به 45 میلیون تن گندم تولید شد که با متوسط خرید سالهای 90 تا 92 مقایسه کنیم سالانه 5 میلیون تن بیشتر خرید گندم انجام شد و نتیجه کار این

شد که آن 2/6 میلیارد دلاری که صرف واردات می‌شد و پول آن در جیب کشاورز خارجی می‌رفت دیگر این پول

به جیب کشاورزان خودمان برگشت و کشاورزان سعی کردند در قسمت ماشین آلات کشاورزی سرمایه‌گذاری کنند و چیزی نزدیک به 2600 دستگاه کمباین نو وارد مزارع گندم شد و باعث کاهش ریزش و تلفات گندم شد و البته ضایعات کمباین ما باید بیشتر از این کاهش پیدا کند. خوشبختانه روند رو به رشدی بوده است و این رشد هم ناشی از بهره‌وری و اقداماتی بود که انجام شد.

در حال حاضر نسبت به قبل از شروع برنامه سطح زیرکشت گندم آبی 15 درصد و سطح زیرکشت گندم دیم تقریباً 10 درصد کاهش پیدا کرده است و متوسط 12 درصد میانگین 5 سال گذشته منتهی به برداشت 97 در مقایسه با میانگین سه سال 90 تا 92 کاهش سطح کشت داریم ولی با اقدامات فنی و تکنولوژیکی و با افزایش بهره‌وری عملکرد در واحد سطح تولید افزایش پیدا کرد و تولید ما متوسط در سه سال 90 تا 92 تقریباً 8 میلیون 933 هزار تن شد ولی میانگین 5 سال اخیر تقریباً 12 میلیون 479 هزار تن شد که چیزی در حدود 40 درصد تولید افزایش پیدا کرده است.

□ 5 هزار میلیارد تومان برای خرید تراکتور و کمباین

با تدبیری که وزیر کشاورزی آقای حجتی به خرج دادند توانستند با کمک کارخانه کمباین‌سازی اراک و تراکتور سازی که دو کارخانه ساخت کاشین های سنگین در داخل کشور هستند بهره‌وری و عملکرد کشاورزان را بالا برده و کنجر به ماشین های سنگینی که در این دو کارخانه مانده بود شود.

- خرید 50 دستگاه کمباین بی‌مشتی در کارخانه اراک و قرارداد خرید 1 سالانه 400 دستگاه کمباین از همین کارخانه .

- خرید 8000 تراکتور بی‌مشتی از کارخانه تراکتورسازی تبریز و قرار داد خرید سالانه 12 هزار تراکتور
- پرداخت 5 هزار میلیارد تومان تسهیلات بانکی از طریق بانک کشاورزی به کشاورزان برای خرید کمباین و تراکتور

□ اقدامات مهم در خصوص خودکفایی گندم

حمایت و پشتیبانی، توجه به سیاست گذاری درست در سطوح ملی، درآمد مناسب برای کشاورز و پیگیری و پشتکار همه عوامل تولید گندم می‌تواند در خودکفایی گندم به نتایج مطلوب‌تر بیانجامد.

1- در خصوص بذر، از سال شروع برنامه 290 هزار تن بذر گواهی شده داشتیم و در حال حاضر میزان بذر گواهی

شده 402 هزار تن از ارقام جدید است که چیزی نزدیک به 57 درصد افزایش بذر اصلاح شده در دسترس کشاورزان قرار گرفت.

2- در خصوص کود، به اندازه کافی در دسترس کشاورزان قرار دارد و کل کود اوره مصرفی در داخل کشور تامین می‌شود و نیاز ازت گیاه را تامین می‌کند و 60 درصد کود مصرفی در گندم این کود است.

3- بحث آموزش، تسهیلات، بیمه و در بحث آب و آبیاری کارهای خوبی انجام گرفته است.

4- پروژه‌های مشترک تحقیقاتی با موسسات تحقیقات بین‌المللی دنیا برای تولید ارقام جدید، مقاوم، اصلاح بذر و ... برقرار شد.

5- چیزی نزدیک به 10500 نفر از کشاورزان پیش‌رو در حوزه گندم را شناسایی و از امکانات و مزارع آنها برای طرح‌های ارقام مختلف جدید کشت و کار می‌شود.

6- 55 ایستگاه تحقیقاتی دولتی در کشور ایجاد و نزدیک به 180 نقطه از اراضی کشاورزان پیدا شده که هر گروه از ارقام برای مناطق خاصی جواب می‌دهند.

7- از بخش خصوصی در ایجاد و معرفی ارقام جدید گندم استفاده شد و از تمام شرکت‌ها اطلاعات آنها برای ارقام اصلاح شده جمع‌آوری می‌شود.

8- از ظرفیت دانشگاه‌ها خیلی کم استفاده شد و باید در خصوص معرفی بذرها و اصلاح آنها بیشتر استفاده کرد که اقداماتی انجام گرفت. در کشور ترکیه 25 درصد بذرهای اصلاح شده از دانشگاه‌ها معرفی می‌شود.

□ توصیه به کشاورزان بعد از برداشت گندم

انتظار می‌رود در مقطع زمانی که کشاورزان دارند به دو نکته توجه کنند که بعد از برداشت‌ها از آتش زدن بقایا پرهیز کنند بخاطر اینکه خود بقایا کمک می‌کند به حاصلخیزی خاک و مزارع و تقویت خاک که برای محصولات بعدی حتماً آثار مثبت دارد و در کنار استان‌هایی که سابقه آفت سن دارند این روزها مزارع را بازدید و اگر ضرورت

پیدا کرد پس از مشورت با کارشناسان و مروجین کشاورزی در مناطق حتماً با آفت سن مبارزه کنند که مثل سال گذشته انشاء الله گندم بسیار پاک و عاری از هرگونه نارسایی داشته باشیم.

□ جمع‌بندی :

گندم مهمترین گیاه زراعی جهان بوده، بالاترین سطح کشت و تولید را در بین دیگر غلات داشته و سلطان غلات شناخته می‌شود. خودکفایی گندم نخستین گام در جهت تحقق اقتصاد مقاومتی و رونق تولید محسوب می‌شود چرا که مهمترین ویژگی اقتصاد مقاومتی و رونق تولید تاکید بر تولید داخلی و کاهش واردات کالاها به ویژه استراتژیک است که قابلیت تولید آن در کشور وجود دارد. اهمیت محصول استراتژیکی مانند گندم در تامین امنیت غذایی و بی‌نیاز کردن جامعه از واردات این محصول می‌تواند نوید دهنده آینده‌ای مثبت برای تراز تجاری ایران در بخش کشاورزی باشد. و شکوفایی بخش کشاورزی و خودکفایی در تولید ملی می‌تواند برای بخش گسترده‌ای از جامعه اشتغال ایجاد کند.

در حال حاضر مهمترین و تقریباً تنها حمایت دولت از تولید گندم در کشور، خرید تضمینی این محصول از کشاورزان طبق قانون تضمین خرید محصولات اساسی کشاورزی است. بر این اساس دولت باید هر ساله نرخ خرید تضمینی گندم را پیش از شروع فصل کشت اعلام نموده و پس از تولید، آن را از کشاورزان خریداری نماید و نرخ اعلامی دولت باید هر ساله متناسب با هزینه‌های تولید افزایش داشته باشد.

تعیین نامتناسب نرخ خرید تضمینی گندم که زمینه را برای صادرات قاچاقی گندم و تولید گندم کم کیفیت فراهم می‌کند؛ اعلام با تاخیر نرخ به دلیل اختلاف نظر وزارت جهاد کشاورزی و سازمان برنامه و بودجه و نبود متوالی مشخص که امکان برنامه‌ریزی را از کشاورزان می‌گیرد و باعث کاهش تولید این محصول راهبردی می‌شود؛ و همچنین تاخیر در پرداخت مطالبات کشاورزان که امکان سرمایه‌گذاری برای سال آتی را از کشاورزان سلب می‌نماید؛ از جمله مثال‌های عدم اجرای صحیح قانون توسط دولت بوده است؛ مسئله‌ای که در کل منجر به کاهش تولید گندم می‌شود و باید برای آن چاره اندیشی شود.